

วัตถุประสงค์ 6 ตุลาคม: ลำเลียง ความทรงจำที่แขวนบนบาน ประตูสู่พิพิธภัณฑ

- and

รอยทางของล้อรถยนต์ที่แตกหน้าเป็นสามแยก ต้นหญ้าขึ้นสะเปะ
สะปะตลอดข้างทาง ไกลออกไปมีบ้านเรือนตั้งเป็นหย่อมๆ เบื้อง
หลังเป็นเสาไฟฟ้าขนาดใหญ่ที่คอยเตือนว่าเราไม่ได้อยู่ในตัวเมือง
อีกต่อไปแล้ว พวกเราอยู่ที่ตำบลพระประโทน จังหวัดนครปฐม
ผู้คนเรียกย่านนี้ว่าสามแยกกระบือเผือก เบื้องหน้าคือ ‘ประตูแดง’
ประตูเหล็กบานที่ร่างของ วิชัย เกษศรีพงศ์ฯ และ ชุมพร ทุมไผ่
สองเจ้าหน้าที่การไฟฟ้านครปฐม ถูกฆ่าแขวนคออย่างเป็นปริศนา
ในวันที่ 24 กันยายน 2519 หลังจากติดโปสเตอร์ประท้วงการก
ลับมาของ จอมพลถนอม กิตติขจร ที่เดินทางกลับเข้ามาใน
ประเทศหลังเหตุการณ์ 14 ตุลา 2516

การฆาตกรรมสองข้างไฟฟ้าถือเป็นหมุดหมายสำคัญสำหรับ เหตุการณ์ 6 ตุลา 2519 เนื่องจากต่อมามีการแสดงละครบอก เล่าการแขวนคอสองข้างไฟฟ้าโดยนักศึกษารวมศาสตร์ การ แสดงดังกล่าวถูกโจมตีจากหนังสือพิมพ์ *ดาวสยาม* ฉบับที่ 638 ซึ่งอ้างว่าหนึ่งในผู้แสดงละครมีใบหน้าคล้าย สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร (พระราชอิสริยยศในขณะนั้น) และประณามการแสดงว่าเป็นการหมิ่นสถาบันพระมหากษัตริย์ จน เป็นหนึ่งในชนวนที่นำไปสู่การสังหารหมู่นักศึกษาโดยตำรวจและ ประชาชนที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รศ.ดร.พวงทอง ภวัครพันธุ์

การเคลื่อนย้ายประตูแดงเกิดขึ้นจากความกังวลถึงการเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่บริเวณดังกล่าว จึงเกิดการเคลื่อนย้ายเพื่อที่รักษาความทรงจำของประตูบานนี้ไม่ให้มันถูกทำลายไปในอนาคต รศ.ดร.พวงทอง ภวัครพันธุ์ อาจารย์คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หนึ่งในผู้ริเริ่มโครงการ ‘บันทึก 6 ตุลา’ เครือข่ายนักวิชาการ ซึ่งรวบรวมและจัดทำฐานข้อมูลออนไลน์เกี่ยวกับเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 ไว้บนเว็บไซต์ doct6.com ก่อนที่จะริเริ่มโครงการจัดตั้ง ‘พิพิธภัณฑ์ 6 ตุลา’ (The Initiative of October 6 Museum) กล่าวว่า ทางทีมงานไม่อยากให้ประตูนี้ต้องหายไป จึงต้องการจะนำมันมาเก็บไว้ในโกดังเพื่อรอการจัดแสดงให้คนรุ่นหลังได้เห็น

“นี่ใจถึงประตูแล้ว” ภัทรรภ ภูทอง อีกหนึ่งในผู้ริเริ่มโครงการ ‘บันทึก 6 ตุลา’ พุดขึ้นพร้อมผายมือไปยังประตูแดงเพื่อให้ผมและคนอื่นๆ ที่ไม่เคยเห็นได้ยลโฉมมันเป็นครั้งแรก เสียงของเธอทำลายความเงียบในบริเวณนั้นราวกับครั้งที่เสียงของคณะทำงาน

‘บันทึก 6 ตุลา’ ทำให้ความทรงจำ 6 ตุลา มีที่มืทางและถูกจัดเก็บอย่างเป็นระบบ

ที่ถูกเรียกขานว่า ‘ประตูแดง’ คงจะเป็นเพราะสีแดงนั้นเป็นผลจาก

การกีดกร่อนของสนิม จนสีของประตูเปลี่ยนจากสีฟ้าอมเทากลายเป็นสีแดงแก่ สภาพของมันก็เหมือนประตูเก่าๆ ทั่วไป ผมรู้สึกว่ามันไม่มีความขลังใดๆ ประตูธรรมดาที่ไม่มีแม้ร่องรอยของความรุนแรงที่เกิดขึ้นในอดีตเลยแม้แต่น้อย มันคงมีหน้าที่แค่เปิดเผยหรือปกปิดสิ่งที่อยู่ข้างในและกีดกันสิ่งที่อยู่ข้างนอกออกไปเพียงเท่านั้น คงจะกล่าวได้ว่าหากไม่มีการเขว่นคอเกิดขึ้น ประตูดังกล่าวคงไม่มีชื่อ ไม่มีตัวตน ไม่มีสถานะ เป็นประตูที่เมื่อถึงเวลา ก็คงถูกรื้อและทำลายออก ร่องรอยของมันคงจะหายไปกับสายธารแห่งความทรงจำที่ไหลเชี่ยวยิ่งกว่าสายธารแห่งเวลา

แต่ว่ามันไม่ใช่แค่ประตูธรรมดาอีกต่อไป ในวันที่ 18 มิถุนายน 2562 การเคลื่อนย้ายประตูถูกกระทำเป็น 'พิธีกรรม' ที่จำเป็นต้องมีประจักษ์พยานหรือผู้สังเกตการณ์ มีผู้คนมากมายตั้งแต่ญาติของสองข้างไฟฟ้า ศิลปิน จิตรกร อาจารย์ นักข่าว อดีตนักศึกษา 6 ตุลา หรือคนในพื้นที่มาร่วมสังเกตการณ์ ทั้งหมดล้วนมีความสัมพันธ์กับประตูที่ต่างกันออกไป

ประตูแดงถูกเปิดออกจากอีกด้านเพื่อต้อนรับพวกเรา ภายใน
ประตูนั้น ด้านซ้ายเป็นสวนต้นกล้วย บ้านสีฟ้าอมเทาตั้งอยู่ห่าง
จากประตูไปทางขวาประมาณ 100 เมตร ชายที่เปิดประตูมีนาม
ว่า นิตินัย คnungเหตุ เขาเล่าว่าตนเป็นเจ้าของที่ดินผืนนี้ ปัจจุบัน
ที่ดินดังกล่าวถูกใช้เป็นบ้านพักอาศัยของเขาเอง สาเหตุที่ประตู
เคยมีสีฟ้าอมเทาเพราะพ่อของเขาชื่นชอบสีนี้เป็นอย่างมาก นิตินัย
ทราบดีว่าประตูบานนี้เป็นวัตถุที่มีค่าทางประวัติศาสตร์ แต่เขาไม่
เคยคิดที่จะเปลี่ยนมันเลยแม้แต่น้อย เพราะคิดว่าไม่มีเหตุผลที่จะ
เปลี่ยนประตูแต่อย่างใด จนกระทั่งเมื่อต้นปีที่มงาน ‘บันทึก 6
ตุลา’ เสนอว่าจะนำประตูใหม่มาเปลี่ยนให้ เขาจึงอนุญาต

นิตินัยเล่าว่า คนในพื้นที่ต่างหวาดกลัวประตูแดงเป็นอย่างมาก
เมื่อสมัยเกิดเรื่องใหม่ๆ ชาวบ้านต่างรีบรื้อให้นิตินัยติดตั้งไฟที่
ประตู ชาวบ้านจะได้โล่งใจหากต้องใช้เส้นทางสายนี้ ขนาดตัวเขา
เองเวลาถอยรถเข้าออกประตูยังต้องเปิดไฟสูงเสมอ แต่ในปัจจุบัน
“แถวนี้ไม่มีใครจำได้แล้ว” เขาเสริมว่า ถ้าหากประตูแดงได้ไปอยู่
ในพิพิธภัณฑ์มันคงจะดีกว่าอยู่ตรงนี้

ศรีไพร ทุมไมย

ญาติของช่างไฟฟ้าผู้ที่มาสมทบกับพวกเราในวันนี้คือ ชุมพล และ ศรีไพร ทุมไมย พี่ชายและพี่สะใภ้ของ ชุมพร ทุมไมย ทั้งคู่มา

พร้อมรอยยิ้มราวกับดีใจที่ได้มาเป็นประจักษ์พยานของเหตุการณ์
ในวันนี้

“ก็ปีแล้วนะ...40...42 ปี” ศรีไพรถามชุมพล เมื่อพวกเราถาม
เกี่ยวกับเหตุการณ์ฆาตกรรมที่เกิดขึ้น ท้องฟ้าวันนี้ทำท่าเหมือนฝน
จะตก ไม่มีลมหรือแดด “บอกแล้วไม่แดดก็ฝน” นิตินัยเจ้าของ
ที่ดินกล่าวกับทีมงานก่อนที่ตนจะเดินไปทักทายกับชุมพลและศรี
ไพร ราวกับทั้งสามเป็นเพื่อนที่เคยผ่านทุกข์สุขร่วมกัน ชุมพลเดิน
ไปยังประตูแดงช้าๆ และนำรูปน้องชายตนแขวนไว้กับประตูแดง
พวกเราทุกคนเริ่มแจกจ่ายรูปเพื่อเป็นการเริ่มพิธี หลังจากนั้น
ชุมพลกระซิบคำอำลากับรูปน้องชายของตน เสียงเบาเสียงจนพวก
เราไม่อาจจับใจความได้ ก่อนที่จะหันมาพูดกับพวกเราถึง
เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ตัวเขาทราบข่าวการตายของน้องชายจากหน้า
หนังสือพิมพ์ และในวันนั้นเอง เขาก็รีบมายังที่เกิดเหตุทันที

“หลังจากนี่จะเป็นอดีตไปเลยนะ” ชุมพลเปิดเผยความรู้สึกเกี่ยว
กับการเดินทางมายังประตูแดง ในที่ดินผืนนี้

คงเป็นครั้งสุดท้ายที่จะไม่มีอดีตในที่แห่งนี้แล้ว ขอให้อวิญญาณ
ของน้องและคุณวิชัยได้มีความสุขไปทุกที่ มันจะจบแล้ว หาย
ไปหมดแล้ว ไม่มีอะไรให้คิดอีก

เขาพูดเสียงสั่นเครือทั้งน้ำตา และกล่าวเสริมว่า เขาคิดว่าเขาจะไม่
ร้องไห้ในวันนี้ ไม่ว่าเหตุการณ์จะผ่านมานานแค่ไหน เขาก็ยังคง
เสียใจกับการจากไปของน้องชายเมื่อ 42 ปีที่แล้ว ไม่มีผู้ถูก
ลงโทษจากคดีของน้องชายชุมพลเลย แม้จะมีข้อมูลว่ามีชิ้นส่วน
เครื่องแบบของตำรวจอยู่ในที่เกิดเหตุก็ตาม จนถึงปัจจุบัน คดี
หมดอายุความไปแล้ว แม้อยากเอาผิดก็ทำไม่ได้ สำหรับชุมพล
และศรีไพร ประตูบานนี้คงเป็นเสมือนชิ้นส่วนความทรงจำชิ้น
สำคัญที่ยังหลงเหลืออยู่ของน้องรัก

ผ่านไปไม่นาน ช่างประมาณ 4-5 คนที่ทีมงานจัดหามาเริ่มทำการเคลื่อนย้ายประตูแดง พวกเขาเริ่มใช้ค้อนตอกส่ว เสียงของส่วที่เจาะเข้าไปในกำแพงดังขึ้นเป็นระยะ ในขณะที่ทุกสายตาจับจ้องไปที่ประตูราวกับว่าพวกเขากำลังอ่านหนังสืออย่างใจจดใจจ่อ พยานทุกคนกระจายตัวกันออกไป บ้างก็สังเกตเห็นอยู่ไกลๆ บ้างก็ยืนดูในระยะประชิด บ้างก็ยืนดูอย่างเงิบเงียบ บ้างก็ยืนดูขณะพูดคุยกับพยานคนอื่นๆ

ธนาวิ โชติประดิษฐ

ระหว่างที่ช่างกำลังพยายามดึงประตูออกจากกำแพง ธนาวิ โชติประดิษฐ คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร กล่าวถึงสถานะของประตูว่า “ความเป็นวัตถุทางประวัติศาสตร์ของประตูแดงยังคงอยู่ แต่ความสัมพันธ์ของประตูแดงกับพื้นที่โดยรอบหายไป ซึ่งก็เป็นเรื่องที่ช่วยไม่ได้”

อย่างไรก็ตาม สิ่งที่สูญเสียบ่อยก็อาจทดแทนได้ด้วยเรื่องเล่าหรือคำอธิบายเมื่อมันถูกจัดวางอยู่ในพื้นที่ของพิพิธภัณฑ์ ธนาวิมองว่าการให้ความสำคัญกับเหตุการณ์ฆาตกรรมช่างไฟฟ้าทั้งสองคน ซึ่งก่อนหน้านี้เป็นเสมือนชายขอบของความทรงจำ 6 ตุลาคมโดยตลอดนั้น เป็นเรื่องที่ถูกต้อง เพราะการฆาตกรรมที่เกิดขึ้นก็เป็นส่วนหนึ่งของเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ที่ควรจะได้รับ การบันทึกอย่างจริงจัง

ความคิดเห็นของเธอสอดคล้องกับ พชร ปิยะทรงสุทธิ์ จิตรกรผู้เคยสร้างสรรค์ภาพวาดสีน้ำมันเกี่ยวกับประตูแดงที่ชื่อ *What a*